

gestionării eficiente a stocurilor, recurge la metoda just-in-time. Astfel, 97% din producția fabricată este livrată imediat pe bază de contract.

Din datele analizei efectuate de autor vedem că întreprinderea S.A. „X-INVEST” înregistrează un sold excedentar al trezoreriei. Aceasta impune efectuarea de investiții pe termen scurt prin îmbinarea flexibilității maxime a echilibrului financiar, adică întreprinderea să dispună permanent de un sold optim de trezorerie care să ofere lichiditatea necesară la un moment dat a întreprinderii. Astfel, la acest acpitol întreprinderea duce o politică bine stabilită, astfel încât, ca rezultat, are loc scăderea nivelului trezoreriei, ceia ce implică costuri reduse de întreținere.

În concluzie menționăm că perfecționarea sistemului de gestiune a activității întreprinderii trebuie să devină practică uzuală, deoarece eficientizarea utilizării resurselor și rezervelor contribuie la sporirea încrederii partenerilor de afaceri, la armonizarea și claritatea relațiilor atât din interiorul întreprinderii, cât și asigurarea dezvoltării unui mediu atractiv.

BIBLIOGRAFIE

1. Botnari, Nadejda. *Finanțele întreprinderii*. Chișinău: Ed. Prim, 2012, 238 p;
2. Bran, Paul. *Finanțele întreprinderii: Gestiunea fenomenelor microfinanciare*. București: Ed. Economică, 2003, 471 p.

MANAGEMENTUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE A AGRICULTURII BAZATE PE TEHNOLOGII INOVAȚIONALE

TIMOFTI ELENA, doctor habilitat în economie,
profesor universitar, UASM

TIMOFTI GHENADIE, doctor în științe economice,
cercetător, Institutul de cercetări Juridice și Politice a AȘM

Dezvoltarea pe bază de tehnologii inovaționale este unul din aspectele cele mai vulnerabile ale businessului agricol autohton. Rolul realizărilor științei și tehnicii în promovarea unui sistem de agricultură durabilă este incontestabil. Progresul tehnologic și cel genetic au condus spre practicarea unei agriculturi intensive cu ajutorul unor tehnologii agricole, care au sporit productivitatea culturilor agricole de câteva ori. Agricultură contemporană este expusă unor schimbări rapide datorită progresului tehnic și tehnologic. „Cine nu susține dinamica proceselor de schimbare și inovare își pierde locul pe piață – fie ea internă, națională, sau externă - și intră foarte rapid în situația de criză structurală, care este urmată de diverse și imprevizibile manifestații negative în întreaga economie” [3, pag. 36]. De fapt, într-o asemenea stare se află astăzi ramura producției vegetale și animaliere în Republica Moldova.

Ținând cont de specificul ramural al agriculturii ca biosistem, mecanismul inovațional al complexului agroindustrial prezintă anumite particularități, fapt care diminuează atractivitatea investițională a acestei ramuri. De exemplu, în ramura producției vegetale, ca în nici un alt sector al economiei, procesele de producție se îmbină cu cele naturale și se află în strânsă dependență de acestea. Relația dintre inovații și dezvoltarea ramurii fitotehnice are un caracter contradictoriu. Pe de o parte, obținerea supraprofitului într-o perioadă scurtă de timp din implementarea proiectelor inovaționale în acest sector este imposibilă, soluția optimală fiind alocarea resurselor în proiecte de lungă durată, care sunt riscante. Pe de altă parte, proiectele inovaționale cu aspecte sociale și ecologice necesită mari investiții și o durată îndelungată de recuperare, fapt care le face neatractive pentru capitalul bancar, deoarece presupun un profit mic și incert, respectiv și un grad de risc mai mare. Ținând cont de aceste realități este necesar de elaborat un nou mecanism privind asigurarea riscurilor agricole.

O problemă a managementului dezvoltării economice a agriculturii în Republica Moldova ar fi slaba difuzare a inovațiilor. Difuzarea inovațiilor științei agricole în acest sector prezintă anumite particularități, ea

nu se poate manifesta într-o perioadă scurtă de timp, ci are nevoie de mai mulți ani. Prin aceasta se explică și atitudinea pesimistă a producătorilor agricoli autohtoni față de tehnologiile și produsele inovaționale. Ne referim la difuzarea soiurilor, hibridilor, tehnologiilor de creștere a culturilor și animalelor.

Concurența internă și externă și competiția pentru piețele de desfacere, precum și sprijinirea producătorilor autohtoni de producție agricolă este una din prioritățile principale ale managementului politicii dezvoltării agriculturii, bazate pe dezvoltarea și asimilarea pe larg a inovațiilor în acest domeniu. Agricultură mondială este axată pe sporirea capacității de asimilare a cunoștințelor în producerea producției agricole. Acest lucru este evident, având ca exemplu țările dezvoltate economic. Anume aceasta le oferă posibilitatea de a menține echilibrul dintre cererea și oferta de produse alimentare pe piețele interne și să penetreze ușor piețele agroalimentare dezvoltate din lume.

În Republica Moldova există un mare potențial științific în ceea ce privește dezvoltarea pe cale intensivă. Putem menționa că sunt realizate și puse la dispoziția agricultorilor lucrări fundamentale, dar și recomandări practice cum să utilizăm eficient solul, cum să-i menținem fertilitatea pentru generațiile viitoare. Un factor principal al intensificării acestui sector sunt soiurile, hibridii, semințele, materialul săditor de calitate [4, pag.3]. La unele culturi sunt zeci de soiuri și hibridi, în Registrul de Stat fiind înregistrate peste 900 [7].

Una dintre principalele direcții inovaționale sunt sistemele biotehnologice de creare a tehnologiilor noi de cultivare, hibridi și soiuri de culturi cu însușiri tehnico-economice noi cu potențial mai înalt, rezistente la temperaturi joase, înalte, etc.

Agricultura este aparent o ramură mai puțin expusă la inovațiile de produs; natura nu poate fi schimbată de pe o zi pe alta, așa cum se întâmplă cu un șir de produse industriale. Cu toate acestea, și în această ramură inovațiile tehnice, biotehnologice, de alt gen, pătrund tot mai rapid, influențând competitivitatea muncii agricultorilor [3,pag.36]. Armonizarea dezvoltării agriculturii și mediului înconjurător se poate realiza numai printr-o abordare sistemică din punct de vedere politic, ecologic, economic și social, în care cercetarea științifică trebuie să-și aducă contribuția prin inovații în domeniul biotehnologiei și tehnologiilor privind sporirea fertilității solurilor și creșterii animalelor.

Încă Norman Borlaug, deținătorul Premiului Nobel a prevăzut extinderea „revoluției verzi” în revoluția genetică” [2, pag.19]. Biotehnologia modernă și aplicațiile ei reprezintă un domeniu de interes în contextul elaborării și realizării strategiilor de dezvoltare durabilă la nivel național și global. Tehnicile biotehnologiei au ca obiectiv crearea de plante și microorganisme cu caracteristici noi, mai superioare – fiind numite organisme modificate genetic (OMG). Acestea reprezintă un subiect de actualitate în știința modernă, dar și foarte controversat. Utilizarea OMG se află în centrul unor dezbateri aprinse nu numai în cercurile științifice, ci și cele politice și economice, fiind centrate pe unele varietăți transgenice la principalele culturi agricole ca: soia, porumbul, rapița, bumbacul. Printre țările cu cele mai mari cantități de plante modificate genetic se numără SUA, Argentina, Canada, Brazilia, China și Africa de Sud. În Europa țările care cultivă plante transgenice sunt România, Bulgaria, Germania, Spania [5, pag.380]. În Republica Moldova Regulamentul privind autorizarea activităților legate de obținerea, testarea, utilizarea și comercializarea organismelor modificate genetic a fost aprobat la 25 septembrie 2003.

O direcție importantă a managementului dezvoltării agriculturii este asigurarea cu resurse energetice. Un motiv serios de îngrijorare pentru viitor este prețul și disponibilitatea resurselor energetice necesare pentru desfășurarea activității agricole. Pe măsură ce resursele de combustibili fosili scad, prețurile la acestea sunt tot mai mari, condiționând pe această cale creșterea costului produselor agricole. Combustibilii fosili nu mai pot rămâne singura sursă de energie pentru asigurarea creșterii randamentelor. Sursele de energie trebuie diversificate foarte mult pentru a reduce costurile de combustibil în scopul intensificării de mai departe a agriculturii. În Republica Moldova în acest scop, în anul 2000 a fost adoptată Legea privind conservarea energiei nr. 1136-XIV din 13 iunie 2000. Ținând cont de cele expuse, considerăm că statul trebuie să susțină cercetările științifice în domeniul elaborării tehnologiilor agricole economisitoare de energie, relevante pentru a depăși înapoierea tehnologică a producției agricole din republică și a atinge nivelul înzestrării tehnologice a agriculturii din alte țări ale lumii.

În pofida faptului că știința agricolă dispune deja de un număr impunător de tehnologii care corespund exigențelor agriculturii ecologice, implementarea agriculturii durabile în Republica Moldova

necesită încă vaste cercetări. Dezvoltarea durabilă a producției agricole trebuie să fie asigurată nu numai prin măsuri organizatorice și economice, dar și printr-un nivel de argumentare științifică a sistemelor agricole. În prezent, sistemele recomandate, în multe cazuri, nu oferă o utilizare rațională a resurselor pedo-climatice, nici aplicarea eficientă a mijloacelor de intensificare a agriculturii, de reproducere a fertilității pământului, de echilibru ecologic.

Totuși, agricultura durabilă nu poate fi „pur ecologică“, deoarece aceasta trebuie să folosească din plin, dar judicios, realizările chimiei și biologiei pentru a ridica randamentul culturilor. Folosirea rațională a îngrășămintelor și a celorlalte substanțe chimice este obligatorie, pentru ca să nu uităm că unul din principalele obiective ale agriculturii durabile este asigurarea securității alimentare, iar mijloacele chimice contribuie la sporirea recoltei cu aproximativ 40%, comparativ cu alte metode tehnologice, iar acest lucru nu poate fi neglijat în politica de asigurare a populației cu alimente [6, pag.57].

În același timp, un obiectiv la fel de important al agriculturii durabile este și protecția mediului, de aceea agricultura trebuie să devină un ecosistem mai puțin poluant și energofag. Acest lucru se poate realiza prin conceperea unor elaborări tehnico-științifice, care să înlăture neajunsurile agriculturii de tip industrial și pune în centrul preocupărilor sporirea factorului biologic, prin utilizarea bioingineriei și biotehnologiilor în creșterea producției vegetale.

Unii autori susțin, că sistemul de agricultură durabilă include 2 subsisteme: agricultura integrată și agricultura organică (ecologică, biologică). Sistemul de agricultură integrată se bazează pe stimularea proceselor naturale, care să conducă la menținerea fertilității solului la un nivel înalt și la un control riguros al paraziților, cu cheltuieli reduse de energie, în condițiile menținerii producției la un nivel ridicat, fără a dăuna mediului înconjurător. La fel ca și agricultura intensivă, acest sistem se bazează pe chimizare-fertilizare, întrucât acestea sunt absolut necesare pentru o agricultură modernă de mare randament, dar cu condiția că aceste mijloace sunt doar o componentă a fertilității solului și a protecției plantelor, fiind necesară utilizarea din plin a altor mijloace care să asigure fertilitatea solului (îngrășăminte organice, utilizarea leguminoaselor ca mijloc important de fertilizare și menținere a echilibrului biologic în natură) [8].

Agricultura integrată preconizează o mecanizare mai eficientă, prin diverse tehnologii, pentru a reduce consumul de combustibil. În utilizarea pesticidelor, de asemenea, se vor respecta un șir de principii:

- la același efect biologic să se utilizeze produse mai puțin toxice;
- protecția chimică să nu fie singura măsură de protecție a plantelor.

Sistemul de agricultură integrată însă nu exclude totalmente utilizarea mijloacelor chimice, întrucât în agroecosistem peste 10 mii de specii de insecte și acarieni, 200 specii de buruieni și circa 500 specii de ciuperci pot aduce pagube însemnate. Astfel, „pentru asigurarea alimentelor necesare omenirii, societatea internațională a acceptat folosirea pesticidelor ca un rău necesar” [8]. Spre deosebire de agricultura integrată, cea organică sau ecologică produce produse ecologice care au fost obținute fără utilizarea substanțelor chimice, fără adaosuri sintetice la procesarea lor, nemodificate genetic, și care nu au fost expuse iradierii.

În ultimul timp, tot mai mult se discută despre „intensificarea durabilă”, care este definită ca sporirea cantității producției pe aceeași suprafață de teren, concomitent cu diminuarea impactului negativ asupra mediului și sporirea aportului la crearea capitalului natural [10]. Luând în considerare pericolul existent și emergent pentru resursele noastre alimentare și de mediu, intensificarea durabilă a producției agricole devine o prioritate atât a politicii social-economice interne, cât și a celei externe.

În opinia noastră, conceptul de „intensificare durabilă” corespunde esenței conceptului de „agricultură integrată”, descrisă mai sus. Tot la acest concept se referă și A.Juchenko, utilizând noțiunea de „fitotehnie adaptivă” [12, pag.18]. Acest sistem de agricultură mai este numit și agricultură alternativă [1, pag.2], cu toate că are o mare incidență cu agricultura ecologică, ea nu este ecologică, ci conține, într-un fel, numeroase elemente de „ecologizare agricolă”. Promotorii conceptului de agricultură alternativă pleacă de la ideea nobile că noua intensificare a agriculturii, nu va asigura obținerea hranei unei populații în creștere, care nu poate să-și permită hrană mai scumpă, mai ales acum, în plină criză.

Potrivit unor studii 49,1% din persoanele intervievate nu doresc să consume produse pur ecologice, fiindcă nu cred că acestea întrunesc aceste calități. Cu toate că există o categorie de consumatori cu venituri mai mari, care sunt gata să plătească un preț mai mare pentru asemenea produse, cei mai mulți susțin că vor cumpăra produse ecologice, dacă prețul la acestea va fi cu 10-30% mai mare decât la cele obținute prin

metode tradiționale. Studiile efectuate în țările cu economie dezvoltată arată, că prețurile la produsele ecologice depășesc nivelul de 30%. În anul 2006 într-un market din Germania au fost supuse unui studiu prețurile de vânzare la produsele ecologice și prețurile la produsele analogice obținute prin tehnologii agricole intensive. Analiza efectuată a arătat că prețurile la produsele ecologice depășeau de 1,58 - 2,45 ori prețurile la produsele neecologice [13, pag.86-88].

Intensificarea durabilă a producției agricole este obiectivul strategic al FAO. Pentru a atinge acest obiectiv, FAO a adoptat o abordare de „ecosistem” în gestionarea activității agricole [10].

În raportul amplu de cercetare dedicat analizei perspectivelor de dezvoltare a sistemelor de alimentare și agriculturii pentru perioada până în anul 2050, FAO a formulat un apel la schimbări radicale în întreg sistemul global de alimentare, inclusiv către intensificarea durabilă concomitent cu îmbunătățirea productivității, creșterea eficienței factorilor și reducerea impactului negativ al agriculturii asupra mediului [10].

Intensificarea durabilă a agriculturii este prezentată și ca un proces de „instruire socială” deoarece pentru aplicarea acesteia, de regulă, sunt necesare mai multe cunoștințe decât pentru sistemele agricole intensive. Printre cele mai de succes modalități de instruire a agricultorilor în domeniul aplicării gestionării durabile a resurselor naturale în sistemele de producție agricolă sunt metodele de instruire cunoscute ca școli de instruire a agricultorilor [9].

Am fi prea naivi să credem, că agricultorii vor implementa metode raționale de creștere doar pentru că aceste metode nu dăunează mediul. Întruchiparea principiilor ecologice în programul de acțiuni necesită acțiuni de susținere, organizate la nivel național și local. Guvernele au în sarcina să coordoneze și schimbul de informații în toate subramurile agriculturii, de la producție la prelucrare și comercializare. Este necesar de dezvoltat mecanisme de consolidare a legăturilor între organizații pentru a îmbunătăți elaborarea de politici și strategii, pentru punerea în aplicare a intensificării durabile a agriculturii și asigurarea extinderii cercetărilor, experienței fermierilor și cunoștințelor tradiționale.

În condiții de aplicare eficientă și suport din partea statului, intensificarea durabilă în agricultură va asigura rezultate benefice din punct de vedere ecologic și economic, necesare pentru a soluționa o sarcină dublă: alimentarea populației și salvarea planetei Pământ.

Scopul primordial al managementului dezvoltării și creșterii economice a agriculturii rămâne a fi restabilirea și crearea unor ramuri performante de producere a produselor vegetale și animale de calitate superioară cu eficiență economică înaltă și competitive pe piețele autohtone de desfacere și cele de export. Unele întreprinderi agricole din Republica Moldova, în cadrul diferitor programe investiționale cu scopul relansării și dezvoltării durabile a sectorului agrar, au implementat tehnologii moderne și aplică măsuri în activitatea sa, ca:

- organizarea activității sectorului agricol prin asociere (constituirea grupurilor de producători) din cadrul programului IFAD
- constituirea clusterelor agricole
- dezvoltarea prin conservare agricolă (Tehnologiile „Mini-Till” și „No-Till” în cadrul programului IFAD
- trecerea la Agricultura de precizie și Agricultura inteligentă (Smart Farming)
- Implementare E-Agriculture
- promovarea agriculturii extensive-ecologice

Experiența întreprinderilor agricole din Budești și Ștefan Vodă; SRL ”Vindex-Agro” din r-nul Orhei, ”Agroelit” SRL r-nul Donușeni etc. a permis de a evidenția unele avantaje a direcțiilor și măsurilor tehnologiilor avansate, care constau în:

- sporirea productivității cu 20-25%, a volumului de producție;
- îmbunătățirea calității produselor;
- combinarea operațiilor de producere;
- comercializarea centralizată cu reducerea cheltuielilor de transport;
- obținerea de subvenții mai mari;
- reducerea costurilor de producție cu 10% și sporirea performanțelor;
- crearea locurilor de muncă, etc. [11, pag. 133-134].

Putem concluziona că pentru a realiza obiectivele agriculturii durabile, este necesar ca resursele bugetare modeste să fie concentrate pe dezvoltarea de soluții științifice și tehnologice pentru intensificarea durabilă a agriculturii. Este important să fie elaborat un mecanism eficient de conlucrare dintre știință, pregătirea cadrelor și producere, pentru a asigura transferul realizărilor științifice, tehnice, biotehnologice în producție și valorificarea eficientă a acestora.

BIBLIOGRAFIE

1. Berca, M. *Agricultura alternativă, șansă pentru hrana viitorului. Conferință în cadrul Târgului Agraria. Cluj-Napoca, mai, 2009, pag. 56-61.*
2. *Biotehnologiile agricole în dezbateri academice.// Agro Terra. An.IV, noiembrie 2006, 64 pag. București, pag.19*
3. Chivu, L. *Competitivitatea în agricultură – analize și comparații europene, București: ed. EXPERT, 2003. 236 p.*
4. Micu, V. *Probleme și posibile soluții în dezvoltarea durabilă a complexului agroindustrial. În: Agricultura Moldovei. nr. 9, 2007, pag. 1-6.*
5. *Organisme modificate genetic (OMG) în contextul evoluției agricole// Lucrări științifice, U.S.M.V.B., seria A, Vol. XLVII, 2004, pag.380*
6. Rădulescu, C. *Dezvoltarea durabilă și implicațiile economico-financiare ale organizării exploatațiilor agricole. Cursuri în format digital. [online] <http://www.biblioteca-digitală.ase.ro/biblioteca/carte2.asp> (data accesării 14.03.2010)*
7. *Registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova pentru anul 2007. Ediție oficială a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Chișinău, 2007, 107 p.*
8. *Sisteme de agricultură. <http://www.scribube.com/geografie/ecologie/sistemedeaagricultura> (data accesării 14.08.2010)*
9. *Reaping the benefits: Science and the sustainable intensification of global agriculture. RS Policy document 11/09. London. Royal Society. 2009.*
10. *Sustainable crop production intensification through an ecosystem approach and an enabling environment: Capturing efficiency through ecosystem services and management. Rome. FAO. 2010. [online] <http://www.fao.org>. (data accesării 08.02.2011).*
11. Timofti, E., Șargo, A. *Dezvoltarea și creșterea economică a agriculturii în contextul procesului investițional: Aspecte teoretico-practice. UASM. – Ch., 2017 – 202 p. ISBN 978-9975-56-408-3*
12. Жученко, А.А. *Адаптивное растениеводство (эколого-генетические основы). Теория и практика. В трех томах. Том 2-й. – М.: Изд-во Агрорус, 2008., 288 с.*
13. Таланова, А. *Условия производства экологически чистой сельскохозяйственной продукции. // Экономист. – 2010, N 6. - с. 85-90.*

PARTICULARITĂȚILE GESTIUNII ÎN MODELELE GUVERNĂRII CORPORATIVE

ȚURCANU GHEORGHE, dr., conf. univ,
RĂU ANDREI, dr., conf. univ., ASEM

Unii autori menționează, că în procesul dezvoltării managementului corporativ se evidențiază cinci modele de guvernare corporativă (MGC), în dependență de direcția de orientare: “Modelul orientat către manager (*Manager – oriented Model*); Modelul orientat către salariați (*Labour – oriented Model*); Modelul orientat către stat (*State – oriented Model*); Modelul orientat către acționari (*Shareholder Model*); și Modelul părților interesate (*Stakeholder Model*) [1]. În anii '30 și '60, Statele Unite s-a bucurat de un oarecare succes “Modelul orientat către manager (*Manager – oriented Model*), potrivit căruia managerii companiilor erau considerați tehnocrați de încredere care conduceau corporațiile în armonie cu interesele generale ale publicului. Începând cu anii '70 și '80, importanța acordată managerilor marilor corporații este distrusă de declinul erei